

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

כבעניין: ר. ב. ח.

המערערת

ע"י ב"כ עוה"ד שמעון שובר ועדי חן

נגד

ק. ג.

המשיבה

ע"י ב"כ עוה"ד אמנון בן דרור ודניאל פרידנברג

פסק דין

השופטת רות לבהר שרון

בפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה במחוז תל אביב (כב' השופטת טליה פרדו), שניתן ביום 15.04.12, בתמ"ש 13030/05 ובתמ"ש 13031/05, במסגרתו נדחתה ברובה תביעת המערערת להצהיר כי היא בעלת מחצית הזכויות ברכוש משותף שהצטבר במהלך החיים המשותפים של המערערת והמשיבה, וכן נדחתה תביעה כספית שהגישה המשיבה כנגד המערערת. כמו כן בית המשפט חייב את המשיבה בהוצאות משפט בסך 12,000 ₪. יצוין כי המשיבה הגישה ערעור שכנגד, אך חזרה בה מהערער בעת הדיון בפנינו כפי שיפורט בהמשך.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

העובדות

1. המערערת ... (להלן: "המערערת" או ...), והמשיבה... (להלן: "המשיבה" או ...) הכירו בשנת 1983, כאשר המשיבה עבדה בתפקיד בכיר בחברת ..., בעוד המערערת הייתה עובדת חדשה. בשנת 1984 עברו השתיים להתגורר יחד, כאשר בנה של המשיבה, שהתגרשה בסמוך להיכרותה עם המערערת, שהיה אז בן כ-7 שנים, התגורר עימן.

אין חולק כי המערערת והמשיבה התגוררו יחד קרוב לעשרים שנה, כאשר יודגש, כי בית הדין לעבודה (בהליך שהתנהל בין הצדדים כפי שיפורט להלן) קבע כי התקיים בין השתיים קשר של ידועות בציבור, וגם טענות שהעלתה המשיבה בעניין זה נזנחו על ידה בסופו של יום בבית משפט קמא.

2. בשנת 1991, שעה שהמשיבה עבדה עדין בסובארו, הקימו המערערת והמשיבה סוכנות רכב בשם ..., כש-99% מהמנויות נרשמו על שם המערערת, ו-1% על שם אבי המשיבה, וזאת מתוך חשש של המשיבה כי חברת סובארו תדע על הקשר שלה לחברה. כעבור שנתיים נסגרה החברה לאחר שלחברת סובארו נודע על ניגוד העניינים, דבר שאף הוביל לסיום עבודתה של המשיבה בסובארו, וזאת ביום 24.6.93. עם סיום עבודתה בסובארו, הועברו למשיבה כספים שצברה בסובארו בסך 160,662 ₪.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

3. בשנת 1994 הקימה המשיבה עם שותף נוסף סוכנות רכב, כאשר המניות נרשמו מחציתן על שם המערערת ומחציתן על שם השותף, וזאת, לטענת המערערת, משיקולים כלכליים ומיסויים של המשיבה. לאחר כשנה נסגרה הסוכנות.

4. בשנת 1996 הקימו המערערת והמשיבה את חברת ג' (להלן: "חברה ג'") כש-99% מהמניות נרשמו על שם המערערת, ו-1% על שם אבי המשיבה. יצוין, כי בהליך שהתקיים בין הצדדים בבית הדין לעבודה נקבע כי המערערת והמשיבה ניהלו חברה זו כשותפות לכל דבר, כשהרישום אינו משקף את המצב בפועל.

5. ביום 1.12.02 נפרדה המערערת מהמשיבה ועזבה את הדירה בתל אביב בה גרו עד אז השתיים יחד.

6. כעבור כשלושה חודשים, בפברואר 2003, הופסקה פעילות חברת ג', כאשר בסמוך לכך הקימה המשיבה עם בנה חברה חדשה בשם .... (להלן: "החברה החדשה"), שמניותיה נרשמו על שם בנה של המשיבה בלבד, כאשר חברה זו עשתה שימוש בתשתיות של חברת ג', והפיקה רווח מפעילותה ומלקוחותיה.

7. בפני בית משפט קמא עמדו שתי תביעות: האחת, תמ"ש 13030/05 שהגישה המערערת, בשנת 2005, לפירוק שיתוף בכלל נכסי הצדדים שנצברו במהלך החיים המשותפים, לרבות בדירות שנרכשו כפי שיפורט להלן, בחברת ג', בזכויות הצדדים במיטלטלין ובכספים שנצברו. בתוך כך עתרה המערערת להשבת מחצית שווי העסקאות שבוצעו בחברת ג' מאז חודש אוקטובר 2002 שתמורתן הועלמה והועברה

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

לחברה החדשה שהקימה המשיבה, ובכלל זאת מחצית כספי התמורה שהתקבלה ממכירת שתי מכוניות שהיו שייכות לחברה.

לטענת המערערת, כל הרכוש של הצדדים נרכש ומומן מכספים שנצברו במהלך החיים המשותפים, ועל כן שייך לצדדים בחלקים שווים, כשלטענתה לא רישום הבעלויות בדירות ולא חלוקת המניות בחברות משקף את הכוונה בפועל, שהייתה כוונה לשיתוף שוויוני. מנגד, טענה המשיבה, כי בין הצדדים שררה הפרדה רכושית מוחלטת.

8. הדירות נשוא הדיון הינן דירה ברח' .... בתל אביב (להלן: "הדירה בתל אביב"), בה התגוררו המערערת והמשיבה במרבית שנות החיים המשותפים (כאשר בתחילת הקשר התגוררו יחדיו בדירה בכפר סבא), ודירה ברח' .... ברמת גן (להלן: "הדירה ברמת גן") - אשר רשומות שתיהן על שם המשיבה, וכן דירה בקריית גת, הרשומה על שם המערערת (להלן: "הדירה בקריית גת").

יצוין, כי על שם המשיבה דירה נוספת, ברח' .... בכפר סבא (להלן: "הדירה בכפר סבא"), אשר אינה נשוא המחלוקת, כך גם שתי דירות נוספות בכפר סבא שאינן במחלוקת והרשומות על שם המשיבה, האחת דירה שרכשה מבעלה בעת הגירושין, והשנייה דירה שנרכשה לאחר מכירת הדירה הראשונה. יצוין, כי שתי הדירות כבר נמכרו, כאשר בית המשפט קבע כי הוכח שהדירות הנ"ל מומנו על ידי המשיבה בלבד.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

בנוסף יצוין, כי על שם המערערת רשומה דירה בקרית גת, שגם היא מושא התביעה, כאשר לטענת המערערת גם לגבי דירה זו יש לערוך שיתוף שוויוני, כמו בכל שאר הדירות שנרכשו במהלך החיים המשותפים.

8. התביעה השנייה הוגשה על ידי המשיבה בסוף שנת 2008 (תמ"ש 13031/05), להשבת כספים בסך של כ-402,000 ₪, שלטענת המשיבה המערערת נטלה מחברת ג' בשנת 2000, ושעליה להשיבם.

9. יצוין, כי בין הצדדים התנהל הליך גם בבית הדין לעבודה (ע"ב 1687/03), במסגרתו נדחתה תביעת המשיבה ובנה כנגד המערערת וחברת ג', לתשלום הפרשי שכר, פיצויי פיטורין, דמי הבראה ופדיון חופשה, תוך שנקבע כי בין הצדדים לא התקיימו יחסי עובד מעביד, אלא מדובר ביחסי שותפות. בתוך כך, ציין בית הדין כי המשיבה ניסתה להציג מצג חלקי ביותר, תוך שלא פירטה כלל את טיב היחסים שבין הצדדים. בית הדין דחה את טענת המשיבה כי המערערת רוקנה את קופת החברה, וציין כי "... התשתית העובדתית המלאה מלמדת על הזיקה ההדוקה והבלתי ניתנת להפרדה שבין ההתחשבות הכספית הנוגעת לחברה. זיקה זו הייתה פועל יוצא של מערכת היחסים הזוגית המתמשכת שבין הגב' ג' לגב' ב' ח'... החברה לא היתה אלא חלק בלתי נפרד מהשותפות הכלכלית והמשפחתית שהיתה בין התובעים לבין הגב' ב' ח'..."

מסקנתנו היא - כי היחסים האמיתיים שבין הגב' ב' ח' לבין הגב' ג' ו-ר' לא היו אלא יחסי שותפות, כאשר כל הצדדים לא ראו במסך ההתאגדות של החברה או ברישום הבעלות ברשם החברה ככזה הנותן ביטוי ליחסי השותפות שהיו ביניהם במציאות...".

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

ערעור שהוגש לבית הדין הארצי לעבודה - נדחה, תוך שביה"ד הארצי אימץ את מסקנותיו של ביה"ד האזורי, וקבע: "על רקע מערכת היחסים הזוגית והקרובה בין השתיים, שנמשכה קרוב ל-20 שנה, ניהלו השתיים יחד עם המערער את החברה כחברה משפחתית, ומערכת היחסים בין השתיים מסייעת להגיע למסקנה כי מבנה הניהול האמיתית של החברה היה שונה מאופן רישום הבעלות אצל רשם החברות".

פסק דינו של בית משפט קמא

10. בבית משפט קמא הוגדרו הפלוגתאות הדרושות הכרעה בהסכמה, כדלקמן:

"האם חיו כבנות זוג תחת קורת גג אחת וניהלו משק בית משותף?

האם הרכוש שכל אחת מהן צברה במהלך החיים המשותפים הוא רכוש משותף ואם לאו מהו היקף החובות המשותפים?".

11. בית משפט קמא דחה הן את תביעת המערערת לשיתוף, והן את תביעת המשיבה להשבת כספים.

12. בית המשפט קבע כי הוכח שבין הצדדים היה שיתוף כלכלי בניהול העסק והוצאות משק הבית, ואולם קבע כי במקרה דנן אין להחיל את חזקת השיתוף. בית המשפט קבע כי הצדדים חלקו באחריות ובהוצאות ניהול משק הבית המשותף, אך הוסיף וקבע כי על אף שהיה שיתוף כלכלי "הן לא ראו עצמן כיחידה כלכלית אחת", וכי הייתה להן הפרדה בחשבונות הבנק ובחשבונות, החפצים שבכספת המשותפת

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

נשמרו בשקיות נפרדות, המשיבה נשאה לבדה בהוצאות גידול בנה, ולא הוכח שיתוף בזכויות סוציאליות וזכויות אחרות ממקום העבודה.

13. באשר לשיתוף בדירות, קבע בית המשפט כי המערערת לא הוכיחה כי הרישום אינו משקף, ונעשה משיקולים כלכליים ומיסויים בלבד, ודחה את תביעתה לשיתוף בדירה בתל אביב ובדירה ברמת גן.

בית המשפט קבע כי המערערת לא הוכיחה שהשתתפה במימון רכישת הדירה בתל אביב, בה התגוררו בנות הזוג, וכן קבע כי טענת המערערת כי דירה זו נרכשה באמצעות כספים מחברה שהייתה בבעלות הצדדים הופרכה, שכן אותה חברה טרם הוקמה במועד רכישת הדירה, וכך סיכם בית המשפט באשר לדירה בתל אביב: "...**הנתבעת (המשיבה) הוכיחה ששילמה למעלה מ-80% ממחיר הנכס. מקור הכסף בעיקרו מדירות קודמות בבעלותה שנמכרו, ואילו התובעת לא הוכיחה שהשתתפה בעלות רכישתו. טענת הנתבעת לפיה נרכשה הדירה ממקורותיה לא נסתרה...** הדירה בתל אביב נותרה בבעלות הנתבעת". יצוין, כי בית המשפט למד גם על כוונת השיתוף מהצוואות שערכו הצדדים, כאשר ציין כי מחד, הדירה בתל אביב כלל לא מוזכרת בצוואת המערערת, בעוד שבצוואת המשיבה היא מורישה דירה זו לבנה בלבד, תוך מתן זכות מגורים למערערת.

גם באשר לדירה ברמת גן, קבע בית המשפט שדירה זו מומנה על ידי המשיבה, שלקחה את המשכנתא על שמה בלבד והוחזרה באמצעות דמי שכירות, וכן מכספים שקיבלה המשיבה כפיצויי פיטורין, אשר בית המשפט קבע כי הצדדים לא ראו בכספים אלה ככספים משותפים. בית המשפט קבע כי אין ללמוד מהעובדה שהמשיבה הורישה בצוואתה את הדירה ברמת גן למערערת, שלכך התכוונה גם במקרה של פרידה.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

לגבי הדירה בקריית גת, הרשומה על שם המערערת בלבד, קבע בית המשפט כי דירה זו מומנה על ידי הלוואה לזכאים ומענק לילידי העיר שנלקחה על ידי המערערת, והוחזרה באמצעות דמי השכירות. בהקשר זה קבע בית המשפט כי עדות המשיבה בהתייחס למימון דירה זו, לפיה לא ידעה על רכישת הדירה אינה מהימנה. בסיכומו של דבר קבע בית המשפט כי "הנתבעת (המשיבה) ידעה שהתובעת רכשה דירה זו, ויתכן שאף סייעה לה כלכלית ברכישתה, כטענתה. הייתה הסכמה בין הצדדים שעל אף שהדירה נרכשה מסכומים שנצברו במהלך החיים המשותפים, הדירה בקרית גת שייכת לתובעת, כפי שהדירה בתל אביב והדירה ברמת גן שייכות לנתבעת".

14. באשר לתביעת המערערת להורות לה השיב לה מחצית משווי העסקאות שבוצעו מאז שנת 2002 ושתמורתן הועלמה מחברת ג', ובתוך כך תמורת שתי מכוניות השייכות לג' - בית המשפט ציין כי לאור פסיקת בית הדין לעבודה כי הצדדים היו שותפות בחברה, הרי שהן שותפות. בית המשפט הסתמך על קביעות בית הדין לעבודה, שמתח ביקורת על התנהלות המשיבה שנטלה הכנסות של ג', והפקידה אותן בחברה החדשה שהקימה, ובסופו של יום הורה, בהסכמה, על מינוי רואה חשבון מטעם בית המשפט, שייבחן את הסכומים שהמשיבה והחברה החדשה חבים לחברת ג' בגין רווחים שהופקו מנכסי חברת ג'. בהקשר זה, בית המשפט הבהיר כי קביעותיו מתייחסות לחיובים שבין הצדדים המתדיינים בלבד, ואין בהם כדי לחייב את החברות או לזכותן, שכן הן אינן צד להליך.

15. בנוסף, דחה בית המשפט את תביעת המערערת לפירוק שיתוף במיטלטלין, וזאת לאחר שלא צורפה לכתב התביעה רשימת המיטלטלין או תצהיר תומך.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

16. באשר לתביעה שהגישה המשיבה להשבת כספים שלטענתה נטלה המערערת בשנת 2000 מקופת חברת ג', הרי שזו נדחתה על ידי בית משפט קמא, שהעדיף את גרסת המערערת לפיה היא השיבה לחברה את הכספים שמשכה. בהקשר זה יצוין, כי ערעור שכנגד שהגישה המשיבה בפנינו לגבי דחיית תביעתה הנ"ל, נדחה בהסכמה, עוד בדיון שנערך בפנינו ביום 03.07.13.

טענות הצדדים בערעור

17. המערערת שבה וטוענת כי היא והמשיבה חיו חיים משותפים כידועות בציבור, ניהלו משק בית משותף, והיה ביניהם שיתוף כלכלי מלא, כשהרכוש נשוא המחלוקת נרכש במהלך החיים המשותפים ומכספים שנצברו ביחד.

לטענת המערערת, שגה בית משפט קמא כשהתעלם מחלק מקביעותיו של בית הדין לעבודה, המהוות השתק פלוגתא. לטענתה בית המשפט היה ער לפסק הדין ואף הסתמך על חלק מקביעותיו, למשל בעניין היות חברת ג' שותפות של הצדדים, ואולם שגה כאשר התעלם מקביעות אחרות, ובעיקר הקביעות בדבר קיום יחסי שיתוף בין המערערת למשיבה חרף אופן רישום הבעלות בנכסים, כאשר ביה"ד לעבודה קבע כי הרישום אינו משקף את המציאות אלא נבע משיקולים כלכליים, ומהעובדה שאופן השותפות בנכסים העסקיים היה חלק מהשותפות הכלכלית הכוללת בין הצדדים. לטענתה, קביעת בית משפט קמא לפיה למעשה אין כל נכס משפחתי משותף אינה עולה בקנה אחד עם קביעות ביה"ד לעבודה.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

לטענת המערערת, שגה ביהמ"ש כשהתעלם מחוסר מהימנותה של המשיבה, כפי שעלה הן בעדויות בפניו והן בהליכים אחרים, לרבות קביעות הן של בית משפט קמא והן של ביה"ד לעבודה בדבר חוסר מהימנות המשיבה בעניינים רבים.

טוענת המערערת, כי בית המשפט התעלם מראיות ומקביעות שיפוטיות המוכיחות שיתוף בנכסים ובכספים, ושגה באופן יישום ההלכות בעניין שיתוף הנכסים, ובמיוחד כאשר חרף קביעתו בדבר קיום משק בית משותף, קבע כי הן לא ראו עצמן כיחידה כלכלית אחת. לטענתה, העובדה שניהלו חשבונות בנק נפרדים אין בה כדי ללמד על העדר כוונת שיתוף. בנוסף, שגה בית המשפט כשהתעלם מכך שלכל אחת היה יפוי כוח לפעול בחשבון בת הזוג, וכן שגה בקביעותיו לגבי תכולת הכספת, אשר ביה"ד לעבודה קבע כי היו בה שתי מעטפות - האחת של אחות המערערת, והשנייה של המשיבה והמערערת במשותף, ושגה בימ"ש כשסבר כי בכספת הוחזקו שתי מעטפות נפרדות האחת של המערערת והשנייה של המשיבה, כאשר הסתמך, בטעות, גם על כך בקביעתו בדבר העדר שיתוף כלכלי. בהקשר זה טוענת המערערת כי קביעות אלה מהוות השתק פלוגתא וכי המשיבה לא טענה דבר כנגדן בסיכומים, ומנועה מלטעון כך עתה. עוד טוענת המערערת, כי שגה בית המשפט כשהסתמך על האמור בצוואות כדי ללמוד על כוונת השיתוף, וכן שגה במסקנות שהסיק בכל הקשור למקורות המימון של הדירות נשוא הדיון, תוך שפירט את מקורות המימון לגבי כל דירה. לטענת המערערת המימון נובע מכספים שהצטברו במהלך החיים המשותפים, ועל כן היה מקום להחיל את חזקת השיתוף. ויודגש, המערערת גורסת כי גם הדירה בקריית גת, הרשומה על שמה, הינה דירה משותפת.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

בהקשר זה, טוענת המערערת כי עמדה בנטל להוכיח שיתוף, כפי שנקבע בפסיקה העוסקת בידועים בציבור שאינם נישאים בשל סיבות מניעתיות, וכן מפנה לפסיקה במקרים דומים בהם בית המשפט העליון נטה להרחיב את השיתוף.

18. מנגד, טוענת המשיבה, כי בית משפט קמא קבע כקביעה עובדתית כי בין הצדדים חלה הפרדה רכושית וכי הן לא ראו עצמן כיחידה כלכלית אחת, וכי אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בקביעות כגון אלה.

לטענתה, המערערת נהגה בחוסר תום לב כשהסתירה מסמכים הקשורים לרכישת הנכס בקרית גת והעברות כספים הקשורים לכך, וכן כשהסתירה במשך שנים את צוואתה, ממנה ניתן ללמוד כי כל אחת מהצדדים ראתה ברכוש הרשום על שמה רכוש בלעדי. עוד עולה מהצוואה, כי המערערת מורישה את רכושה לאחיותיה ולא למשיבה או לבנה, כאשר אין כל אזכור בצוואה לרכוש משותף נוסף. מוסיפה וטוענת המשיבה, כי המערערת לא הוכיחה את טענתה כי הדירות נרשמו על שם המשיבה משיקולים כלכליים ושיקולי מס, כאשר בפועל, גם אין הדבר נכון כאשר הדירה בקריית גת נרשמה על שם המערערת, כאשר השיקול של קבלת המשכנתא לילידי העיר אינו מהותי, שכן מדובר במשכנתא בסכום נמוך מאוד. לטענת המשיבה, כל הדירות שרשומות על שמה נרכשו ממימון שלה, כשהמערערת כלל לא הייתה מעורבת בכך.

המשיבה שבה וטוענת להפרדה רכושית מלאה, עליה ניתן, לטענתה, ללמוד מההפרדה בתכולת הכספת, כפי שקבע בצדק בית משפט קמא, ויש לדחות את גרסת המערערת כי אחת המעטפות הייתה של אחותה, בעוד השנייה הייתה של המשיבה

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

והמערערת, שכן מדובר בגרסה מאוחרת שלא הוכחה, כאשר האחות - שלכאורה לה שייכת המעטפה - לא הובאה לעדות. בהקשר זה טוענת המשיבה, כי קביעותיו של ביה"ד לעבודה בעניין הכספת היו שגויות, ולא נדרשו לצורך מתן פסק הדין, ואף לא נכללו בסעדים המבוקשים, כך שאינן מהוות השתק. עוד לטענת המשיבה, ההפרדה הרכושית באה לידי ביטוי בכך שכל אחת מהצדדים שילמה על חופשותיה, וכן הדבר עולה מעדות אחיה של המערערת, שהעיד כי קיבל כספים מהמערערת תוך שהדגיש כי מדובר בכספים של המערערת.

דיון

19. לאחר שעיינתי בהודעת הערעור, בעיקרי הטענות ובכל המסמכים, ולאחר ששמענו את הצדדים, אני סבורה כי דין הערעור להתקבל, כפי שיפורט להלן, וכך אמליץ לחברי להרכב.

ידועים בציבור

20. ידועים בציבור הם בני זוג שהחליטו לקשור גורלם אחד בשני, לקיים אורח חיים משותף כבני זוג נשואים לכל דבר ועניין, אך מטעמים שונים, בין מבחירה ובין שלא, לא מסדו את הקשר באופן פורמאלי. בעניין זה אין כל הבדל אם מדובר בגבר ואשה, או בזוג שבשל זהותו המינית בוחרים לחיות, שני גברים יחד או שתי נשים יחד, כמו במקרה שלפנינו, ללא אפשרות להינשא כדת וכדין.

ההכרה המשפטית בבני זוג "כידועים בציבור" נועדה להשוות את מעמדם של בני זוג החיים יחד כנשואים, למעמדם של בני זוג נשואים [ע"מ (חי') 264/05 פלונית נ']

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

אלמוני (פורסם בנבו, 04.05.06). הכרה זו דורשת הוכחת שני יסודות מצטברים: קיום חיי אישות כבעל ואישה וכן ניהול משק בית משותף [ראה ע"א 621/69 **נסיס נ' יוסטר**, פ"ד כד(1) 617, 619 (1970); ע"א 6434/00 **דנינו נ' מנע**, פ"ד נו(3) 683, 691 (2002); מנשה שאוה **הדין האישי בישראל** 695 (מהדורה רביעית, 2001)].

כפי שנקבע לא אחת, מבחנים אלו הם מבחנים עובדתיים [ע"א 384/61 **מדינת ישראל נ' פסלר**, פ"ד טז(1) 102, 109 (1962) מול האות ג'], כאשר על פי הפסיקה, שאלת קיומם של התנאים הנ"ל תיבחן על פי קריטריונים סובייקטיביים, דהיינו כיצד ראו בני הזוג את מערכת היחסים שביניהם, כאשר ראוי שכל מקרה ייבחן על פי נסיבותיו, מתוך ראייה כוללת של העובדות, ומתוך סקירת היחסים על פי המאפיינים של הקשר הזוגי בחיי בני הזוג [ע"א 79/83 **היועה"מ לממשלה נ' סוזן שוקרון**, פ"ד לט (2) 690].

21. בענייננו, אומנם בתחילה הכחישה המשיבה בפני בית משפט קמא את הקשר הזוגי עם המערערת, ואולם בסיכומיה בפני בית משפט קמא זנחה המשיבה טענות אלה, והכירה בעובדה כי היא והמערערת היו ידועות בציבור במשך כ-20 שנים. בהקשר זה יצוין, כי בתובענה שהתנהלה בפני בית הדין לעבודה, בה כאמור תבעה המשיבה את המערערת לזכויות שונות בגין הפסקת עבודתה בחברה המשותפת, קבע בית הדין, לאחר שבחן את חומר הראיות שהונח בפניו, כי לא היו יחסי עובד ומעביד, וכי המערערת והמשיבה "חיו למעשה משך שנים ארוכות תחת קורת גג אחת כידועות בציבור...". מכאן, שגם אלמלא זנחה המשיבה טענותיה בעניין זה, הרי שקביעתו של בית הדין מהווה השתק, ודי בכל האמור כדי לקבוע כי המערערת והמשיבה חיו במועדים הרלוונטיים - דהיינו במועדים בהם נרכשו הנכסים נשוא הדיון - כידועות בציבור.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

הלכת השיתוף

22. ככל שמדובר בבני זוג נשואים, שבאו בברית הנישואין לפני כניסתו לתוקף של **חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973** (להלן: "**חוק יחסי ממון**"), הרי שדי בהתקיים התנאים לביסוסה של חזקת השיתוף - אורח חיים תקין ומאמץ משותף, לצורך תחולת הלכת השיתוף.

יצוין, כי הלכת השיתוף בין בני זוג שנישאו מבוססת על קונסטרוקציה משפטית שעניינה קביעה שיפוטית לקיומו של הסכם משתמע בין הצדדים, לפיו הם שותפים שווים בזכויות ברכוש משותף שנרכש במהלך הקשר. על פי גישה זו, בית המשפט מסיק מנסיבות החיים המשותפים שבין בני הזוג גמירות דעת, לפיה הם שותפים בזכויות מסויימות.

23. קיים דמיון בין המשטר השיתופי של בני זוג **ידועים בציבור** לבין בני זוג שנישאו לפני כניסתו לתוקף של **חוק יחסי ממון**, כאשר אותו הרציונאל שפורט לעיל לגבי בני זוג שנישאו לפני תחילת החוק, חל גם לגבי בני זוג שאינם נשואים, והם בגדר ידועים בציבור, כאשר גם לגביהם אין מניעה לקבוע כי קיימת כוונת השיתוף. ואולם, שלא כמו בבני זוג נשואים, אין די בעצם החיים המשותפים, אלא יש צורך להוכיח כוונת שיתוף מפורשת, כאשר הנטל כבד יותר מהנטל הרובץ בנסיבות דומות על בן זוג נשוי, ומוטל על הטוען לשיתוף בנכסי בן זוגו [בע"א 52/80 **שחר נ' פרידמן**, פ"ד לח(1)433 (להלן: "**פס"ד שחר**")].

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

בע"א 4385/91 סלם נ' כרמי, פ"ד נא(1)337 (להלן: "פס"ד סלם"), נקבע שמדובר בנטל ראייתי מוגבר שנדרש כדי להוכיח כוונת שיתוף מיוחדת, וכך נקבע:

"... ביחס לבני זוג ידועים בציבור, הקמתה של חזקת שיתוף – שלא הובאו ראיות לסתירתה - עשויה להעיד רק על שיתוף בנכסים המשמשים את בני הזוג בחייהם היומיומיים, או שנרכשו על ידם במשותף. להחלת דין שיתוף על נכסים אחרים של מי מהם, ולו גם כאלה שנצברו על ידיו בתקופת החיים המשותפים, תידרש ראיה נוספת כלשהי, שתעיד (לפחות באורח נסיבתי) על כוונת שיתוף בנכס המסויים (או בכלל נכסיו), של בן הזוג".

מכאן, שהשוני בין בני זוג שנישאו כדין לבין בני זוג שהם בגדר "ידועים בציבור" הוא בנטל ההוכחה בלבד, כפי שציין בית המשפט בפס"ד שחר: "ההבדל בין זוג לא נשוי לבין זוג הידוע בציבור כנשוי, לצורך הנושא הנדון [שם נבחנה שאלת השיתוף בדירה שהייתה רשומה על שם בן זוג אחד כאשר דובר על ידועים בציבור - ר.ל.ש] הוא רק בכך, שרובץ נטל הוכחה כבד יותר על מי שמנסה להוכיח את כוונת השיתוף בנכסים של הזוג הידוע בציבור".

יפים בהקשר זה דברי בית המשפט העליון בבג"ץ 4178/04 פלוני נ' בית הדין הרבני לערעורים, פ"ד סב(19235), כדלקמן:

"...ההלכה לפיה לשם הוכחת כוונה לשיתוף נכסים בין בני-זוג ידועים- בציבור נדרשות ראיות נוספות מעבר לעצם החיים המשותפים יחדיו, נובעת

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

מהזירות שלא לכפות על הצדדים הסדר של שיתוף רכושי מקום בו בני-

הזוג בחרו שלא להחיל על עצמם הסדר כאמור".

24. אקדים ואציין כבר עתה, כי כאשר בני זוג חיים כידועים בציבור **בשל מניעות חברתית, משפטית, או דתית**, כפי שהדבר בענייננו, העובדה שמדובר ב"ידועים בציבור" ולא בזוג נשוי, היא בעלת חשיבות פחותה לעניין נטל ההוכחה הנדרש להוכחת כוונת השיתוף, לעומת מקרים אחרים בהם בני הזוג מקיימים חיי שיתוף ברמה מסויימת כידועים בציבור, ובחרים מרצונם החופשי מסיבות כאלה ואחרות שלא להינשא, ולא למסד את הקשר, (לעתים דווקא כדי להצביע על העדר כוונת שיתוף), על אף שאין כל מניעה חוקית, חברתית או דתית לעשות כן. בהקשר זה יצוין כי בבג"צ 4178/04 הנ"ל ציין בית המשפט העליון, בהתייחסו לנטל המוטל על ידוע בציבור להוכיח כוונת שיתוף כי **"יש להתחשב בכל מקרה ומקרה בטיב הקשר הזוגי, בנסיבותיו ובכוונות המונחות בבסיסו, תוך בחינת האפשרויות שעמדו בפני בני-הזוג למיסוד הקשר הזוגי..."**. מכאן שבכל מקרה יש לבחון גם את השאלה אם הייתה אפשרות למיסוד הקשר הזוגי, וכשהתשובה שלילית, יש לכך השלכה לעניין נטל ההוכחה הנדרש.

25. השאלה האם הוכחה כוונת שיתוף היא שאלה שבעובדה [ע"א 633/71 מסטוף נ' עזבון י' מסטוף; בע"מ 2948/07 פלונית נ' פלונית (פורסם בנבו, 18.04.07)], והפסיקה פירטה שיקולים שונים שיש כאמור להביאם בחשבון בקביעת קיומה או העדרה של כוונת שיתוף, כאשר כמובן, וכפי שצויין לעיל, יש לבחון את נסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה [בע"מ 5939/04 פלוני נגד פלונית, פ"ד נ"ט (1) 665].

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

26. אחד הפרמטרים הוא משך הקשר ואורך תקופת החיים המשותפים - אומנם עצם המגורים המשותפים בדירה אינה הופכת עם השנים את הרכוש הפרטי למשותף, ואולם, תקופת המגורים המשותפים יכולה בוודאי להוות פרמטר נוסף כדי להגיע למסקנה אם היתה כוונת שיתוף, וככל שמשך החיים המשותפים ארוך יותר, כך הנטייה היא לראות ברכוש כשותף. יפים לעניין זה דברי כב' השופטת גאולה לויין בתמש (ב"ש) 30341-04-10 פ.ש נ' א.א (פורסם בנבו, 23.12.13):

"לא ניתן לייחס לצדדים כוונת שיתוף ספציפי מכוח החיים המשותפים לאחר רכישת הדירה ומהלך המגורים בה, במובן זה שעם השנים הרכוש הפרטי הפך רכוש משותף. תקופת המגורים המשותפת בדירה – כחמש שנים - הייתה קצרה מכדי ליצור הסכמה משתמעת, במהלך החיים המשותפים, לשיתוף בבית. תקופה זו אין בה די כדי לראות את הדירה כנכס שנטמע ברכוש המשותף. שהרי השאלה האם רכוש פרטי הפך רכוש משותף לאורך חיי הזוגיות היא גם פונקציה של משך הזוגיות ומשך השימוש המשותף בנכס. ככל שהתקופה ארוכה יותר, כך יותר רכוש פרטי הופך למשותף.... מנגד, כשמדובר בתקופת מגורים קצרה, נדרשת מידה רבה מאוד של הוכחה לכוונת שיתוף בדירה...".

27. פרמטר נוסף שיכול להצביע על כוונת שיתוף הוא מידת השיתוף בהשגת מקורות הפרנסה וההכנסה, כגון ניהול עסק משותף, מיזם משותף וכד'. בתמ"ש (טבריה) 234-01-11 ס.ע. נ' נ.א. (פורסם בנבו, 16.08.13), שדן במקרה של ידועים בציבור, למד בית המשפט על כוונת שיתוף לאור העובדה שבנוסף לשיתוף במשך

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

הבית, היה גם שיתוף עסקי, כאשר שני בני הזוג היו שותפים יחד בניהול קיוסק, שהיווה מרכיב חשוב בפרנסת בני הזוג.

28. כפי שיפורט בהמשך, ישנם פרמטרים נוספים שנבדקים, כגון כאשר הידועים בציבור מגדלים יחד במשותף את ילדו של אחד מבני הזוג, דבר שיכול ללמד גם הוא על כוונת שיתוף. כך גם נבדקים מקורות המימון של הנכסים שבמחלוקת.

ומן הכלל אל הפרט

29. כאמור, המערערת עתרה בתביעתה לפירוק שיתוף בכלל הנכסים שהצטברו לצדדים במהלך החיים המשותפים. כך לגבי הדירות שנרכשו במהלך הקשר הזוגי: הדירה ברמת אביב והדירה ברמת גן, הרשומות על שם המשיבה, והדירה בקריית גת הרשומה על שם המערערת. כן עתרה המערערת לפירוק השיתוף בחברה המשותפת - חברת ג', בזכויות הצדדים במיטלטלין המשותפים, וכן בכספים שנצברו.

עוד עתרה המערערת להשבת מחצית שווי העסקאות שבוצעו בחברת ג', מאז חודש אוקטובר 2002, שתמורתן הועלמה לטענתה, והועברה לחברה החדשה שהקימה המשיבה, ובכלל זאת מחצית כספי התמורה שהתקבלה ממכירת שתי מכוניות שהיו שייכות לחברה.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

30. המערערת והמשיבה עברו לגור יחד, וניהלו משק בית משותף וחיים זוגיים לכל דבר כ "יזועות בציבור", והשאלה העומדת להכרעה היא האם הורם הנטל להוכחת **כוונת שיתוף**.

אומנם, אין די בעצם המגורים המשותפים, ואולם במקרה זה משך הזמן הממושך שחיו הצדדים יחד, **כעשרים שנה**, כמעט שנות דור, הוא פרק זמן משמעותי ביותר, בעל משקל נכבד, שיש בו לטעמי כדי להוות גורם המצביע על כוונת שיתוף. בנוסף, כפי שפורט לעיל, אין חולק כי במקרה זה, הצדדים לא מיסדו את הקשר ביניהן, וזאת לא מבחירה חופשית, אלא בשל קיומה של **מניעות חברתית, משפטית ודתית** למיסוד הקשר בברית נישואין כדת וכדין, דבר שיש לו משקל מכריע במכלול השיקולים.

31. זאת ועוד, במקרה דנן היה בין הצדדים **שיתוף עסקי ברור**, כאשר המערערת והמשיבה הקימו יחד חברה את החברה הראשונה **חברת א'** (להלן: "**חברת א'**") והן את **חברת ג'**, ושיתפו פעולה בעבודתן בשתי החברות, כאשר הן התפרנסו בין היתר מהכנסות החברה. יצויין, כי הקשר העסקי בין השתיים החל כבר בשנת 1991, עם הקמת חברת אקר, שהוקמה כשש שנים לאחר תחילת הקשר הזוגי שנמשך עוד כ-14 שנים נוספות.

אין להתעלם מהעובדה שהן בחברת אקר והן בחברת ג', הוסכם בין הצדדים כי למערערת יהיו 99% ממניות החברה בעוד למשיבה 1%. מעבר לכך שלעובדה זו כשלעצמה יש משקל שתורם גם הוא להוכחת כוונת השיתוף, הרי שבית הדין

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

לעבודה קבע באופן מפורש כי הפעילות בחברה זו הייתה "חלק ממצבור הנכסים המשותפים שהיה פועל יוצא של מערכת יחסים זו..."

אני סבורה כי עצם השיתוף בעבודה וביצירת הכנסה, ובעובדה שהמשיבה סמכה על המערערת ורשמה על שמה 99% ממניות החברה, על אף שבפועל הייתה זו חברה משותפת, הרי שגם אם לטענת המשיבה נבע הדבר משיקולי מיסוי, או מתוך כוונה להעלמת עובדה זו מחברת סובארו - הרי שעדין מלמד הדבר על כוונת שיתוף ואמון הדדי, ודבר זה מצביע גם הוא על כך כי השתיים ניהלו חיים משותפים עם כוונת שיתוף ברורה, כאשר פרנסתן הייתה מהכנסות החברה.

32. פרמטר נוסף שיש להביאו בחשבון הוא העובדה שבמקרה דנן בנה של המשיבה גדל כל השנים, מאז היותו כבן 7, במשק הבית המשותף, כאשר שתי בנות הזוג היו שותפות בגידולו ובדאגה לצרכיו. מעבר לכך, ניתן להסיק מדבריה של המשיבה בפני ביה"ד לעבודה, שהסבירה שהותירה בצוואתה את זכות המגורים בדירה למערערת, שכן האמינה שלאחר מותה תמשיך המערערת לגדל את בנה. דברים אלה מלמדים, ללא ספק, על מהות הקשר ועל כוונת השיתוף.

33. מעבר לכל הפרמטרים שנסקרו לעיל, אני סבורה שבתמיכה לטענת המערערת שהייתה ביניהן כוונת שיתוף, יש ליתן משקל להתנהגותה של המשיבה, לחוסר תום ליבה, ולחוסר האמון שנתנו בדבריה הן בית משפט קמא, והן בית הדין לעבודה, חוסר תום לב אשר בא לידי ביטוי הן בעובדה שהמשיבה הכחישה תחילה את עצם הקשר, הן בקביעה שהיא היתה מודעת היטב לכך שהמערערת רכשה דירה בקרית גת, ונקבע במפורש כי עדותה בענין זה אינה מהימנה, והן ובעיקר, בכך שהמשיבה

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

נישלה את המערערת מהחברה המשותפת והקימה בעורמה, חברה אחרת תחתיה. התנהגות זו תומכת באי מתן אמון בגירסת המשיבה.

34. בטרם אתייחס לכל אחד מהנכסים שבמחלוקת, ראוי לציין, כי בית הדין לעבודה, כמו גם בית משפט קמא, הגיעו למסקנה כי הוכח קיומו של שיתוף כלכלי. וכך ציין ביה"ד לעבודה:

"על מערכת היחסים הזוגית שבין הגב' ג' לגב' ב' ח', כמו גם על היותה של החברה חלק ממצבור הנכסים המשותפים שהיה פועל יוצא של מערכת יחסים זו, למדים אנו גם מן העובדות הבאות...

...

... הזיקה שבין התחשבויות אלה תומכת במסקנה כי החברה לא היתה אלא חלק בלתי נפרד מהשותפות הכלכלית והמשפחתית שהיתה בין התובעים לבין הגב' ב' ח'. שותפות שהשתרעה על המיזמים העסקיים בהם נטלו הצדדים חלק ובכלל אלה אף החברה... היחסים האמיתיים שבין הגב' ב' ח' לבין הגב' ג' ו-ר' לא היו אלא יחסי שותפות, כאשר כל הצדדים לא ראו במסך ההתאגדות של החברה או ברישום הבעלות ברשם החברות ככזה הנותן ביטוי ליחסי השותפות שהיו ביניהם במציאות..."

בית משפט קמא קבע כי:

"מן המקובץ עולה, כי בין התובעת לנתבעת הוכח שיתוף כלכלי בניהול העסק והוצאות משק הבית. התובעת והנתבעת העניקו זו לזו מתנות.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

התובעת והנתבעת דאגו זו לזו במקרה של פטירה באמצעות רכישת פוליסת ביטוח וצוואות. בנוסף לכך, התרשמתי ששתי בנות הזוג תרמו את חלקן לניהול משק הבית".

35. במקרה דנן, לאור כל השיקולים שפורטו לעיל, מחד - משך תקופת החיים המשותפים, השיתוף הכלכלי הן במשק הבית והן בהקמת העסק המשותף שהיווה מקור פרנסה משותף, העובדה שבני הזוג גידלו יחד את בנה של המשיבה במשק הבית המשותף, ומאידך, חוסר תום ליבה של המשיבה שניסתה תחילה אף להתכחש למהות הקשר - אני סבורה שהייתה לבנות הזוג שהיו ידועות בציבור במשך 20 שנה **כוונת שיתוף, ועל כן יש להחיל במקרה זה את חזקת השיתוף.**

36. בימ"ש קמא קבע כי על אף שהוכח שיתוף כלכלי, אין להחיל את חזקת השיתוף על הנכסים שהצטברו במהלך הקשר הזוגי, ואשר אינם רשומים על שם שני הצדדים, תוך שבית המשפט ייחס חשיבות למקורות המימון, על פני כל שאר הפרמטרים.

37. אין ספק שבחינת מקורות המימון הינו אחד הפרמטרים שצריכים להיבחן לגבי נכס שנרכש במהלך הקשר ונרשם על שם אחד מבני הזוג בלבד. ואולם, בכל מקרה יש לבחון את הזכויות בנכס לאור כוונת השיתוף של בני הזוג, יש לבחון את עיתוי רכישת הנכס, ואת מהות הנכס. כאשר מדובר בדירת מגורים של בני הזוג, שנרכשה במהלך הקשר ושימשה את בני הזוג למגורי המשפחה, הרי שככל שמדובר בתקופה ארוכה יותר בה התגוררו יחד בדירה, הרי שגם אם הנכס נרשם רק על שם אחד מבני הזוג, או נקבע שמקור המימון מרביתו או חלקו הגיעו מנכס חיצוני של

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

אותו בן זוג - הרי ככל שנקבע שהייתה לצדדים כוונת שיתוף, ייטה בית המשפט לראות בנכס כנכס משותף.

עוד יצוין, כי העובדה שנכס נרשם רק על שם אחד מבני הזוג, על אף שהוא אמור להיות נכס משותף, הינה תופעה מוכרת, גם אצל בני זוג שנישאו כדין, שאין בה, כשלעצמה, כדי ללמד על העדר כוונת שיתוף.

במקרה דנן הייתה אומנם בין הצדדים הפרדה בחשבונות הבנק, ואולם לכל אחת היה יפוי כוח לפעול בחשבונות הבנק של חברתה. בכל מקרה אינני סבורה שקיומם של חשבונות נפרדים שוללת, כשלעצמה, כוונת שיתוף [בג"ץ 2222/99 **גבאי נ' בית-הדין הרבני הגדול**, פ"ד נד(5) 401], זאת במיוחד כאשר במקרה זה נקבע, גם על ידי בית משפט קמא, כי הצדדים נשאו בעלויות ניהול והחזקת משק הבית במשותף.

עוד יצוין כי הייתה כספת, שהייתה רשומה על שם המשיבה, אך הצדדים עשו בה שימוש משותף, כאשר ביה"ד הארצי לעבודה קבע כי תכולת הכספת היתה משותפת. הערעור אינו מתייחס למעשה לכספים שהיו בכספת, אך גם מקביעה זו ניתן להסיק כי היתה כוונת שיתוף.

פרוט הנכסים שבמחלוקת

38. הדירה ברמת אביב - דירה זו (להלן: "דירת המגורים") נרכשה ביום 26.10.89, והשתיים עברו לגור בה עם בנה של המשיבה החל בשנת 1991, עד מועד הפרידה בשנת 2002 (יצוין כי לפני רכישת הדירה הצדדים התגוררו יחדיו מתחילת הקשר בשנת 1984 בדירה אחרת). כאמור בנות הזוג ניהלו משק בית משותף במשך

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

20 שנה וגידלו יחד במשך כל השנים את בנה של המשיבה. אין חולק כי הדירה נרשמה על שם המשיבה בלבד, והמחלוקת היא האם על אף זאת יש להחיל במקרה זה את חזקת השיתוף.

בית משפט קמא קיבל את טענת המשיבה כי הדירה נרכשה ממקורותיה בלבד, כאשר ציין כי \$151,000 הינם כספים שמקורם בדירה קודמת שהייתה בבעלות המשיבה - דירה בה התגוררו בנות הזוג בראשית הקשר (משנת 1984 ועד המעבר לדירה ברמת אביב), שנרכשה מתמורת דירה קודמת שהייתה בבעלות המשיבה מנישואיה הקודמים. באשר ליתרת הכספים בסך \$40,000 - המערערת טענה שמקורם בהכנסה משותפת מהחברה הראשונה - חברת אקר, שהייתה בבעלות הצדדים, בעוד שהמשיבה הכחישה טענה זו, ובית משפט קבע כדלקמן:

"הנתבעת הוכיחה ששילמה למעלה מ-80% ממחיר הנכס. מקור הכסף בעיקרו בה מזירות קודמות בבעלותה שנמכרו ואילו התובעת לא הוכיחה שהשתתפה בעלות רכישתו. טענת הנתבעת לפיה נרכשה הדירה ממקורותיה לא נסתרה."

בהקשר זה, הסבירה המערערת כי הסכום הנוסף בסך \$40,000 מומן באמצעות הלוואה חוץ בנקאית, כאשר החזר ההלוואה נעשה מהכנסות החברה. עוד ציינה המערערת כי בחלוף זמן כה רב מאז האירועים לא זכרה במדויק את מקור הכספים, כאשר לטענתה כל המסמכים נמצאים בידי המשיבה. לטענתה, היא השתתפה בכ-44% ממימון הדירה בתל אביב.

בית המשפט למד על העדר כוונת שיתוף בדירת המגורים גם מתוך צוואתה של המשיבה, שנערכה בשנת 1996 (דהיינו, לאחר שבנות הזוג היו כבר בקשר כ-12

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

שנים), שם הורישה את הדירה לבנה, ולא למערערת, כאשר היא מותירה למערערת את זכות המגורים בלבד. מכך הסיק בית המשפט כי המשיבה לא ראתה את הדירה כרכוש משותף. ספק בעיני אם היה מקום להסתמך על אשר נכתב בצוואה, שהרי בכל עת יכולה היתה המערערת לטעון לחזקת השיתוף בדירת המגורים ולבעלות על מחצית הדירה, גם אם הורישה המשיבה את זכויותיה בדירה לבנה, מה גם שזכות המגורים בכל מקרה הותירה המשיבה למערערת.

לאור כל האמור אני סבורה כי שגה בית משפט קמא כשסבר שאין לייחס את חזקת השיתוף לדירת המגורים. אין חולק כי הדירה נרכשה במהלך הקשר, זו שימשה כדירת המגורים היחידה של הצדדים, בה גידלו את בנה של המשיבה. גם אם חלק מהמימון הגיע מנכס חיצוני של המשיבה, כאשר לפחות 20% מהמימון נבע למעשה ממקורות משותפים שנצברו במהלך החיים המשותפים, ולא ניתן להתעלם מעובדה זו, במיוחד כאשר בית משפט קמא קבע עובדתית, שהיתה שותפות כלכלית בניהול משק הבית בין בנות הזוג.

שיקול חשוב נוסף שיש להביאו בחשבון, ואשר תומך במסקנה שהיתה כוונת שיתוף, הינו העובדה שמדובר **בדירת המגורים** של בנות הזוג, כאשר על פי הפסיקה דירת המגורים היא "גולת הכותרת" של הנכסים המשותפים של המשפחה [ע"א 806/93 הדרי נ' הדרי, פ"ד מח(3) 685; עא 7750/10 מרים בן גיאת נ' הכשרת היישוב ביטוח בע"מ (פורסם בנבו, 11.08.11)], ויש להלכה זו משמעות, לטעמי, גם כשמדובר בידועים בציבור.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

לאור כל האמור אני סבורה שיש לקבל את הערעור ולקבוע שחזקת השיתוף חלה על דירת המגורים.

39. הדירה ברחוב .... ברמת גן - דירה זו נרכשה כפי שהצהירו הצדדים למטרת השקעה ביום 18.2.94, בעיצומו של הקשר הזוגי והכלכלי. אומנם גם בדירה זו רק המשיבה היתה צד להסכם הרכישה, והערת האזהרה בגין הזכויות נרשמה לטובתה בלבד, אולם כפי שצויין לעיל, אין בכך כדי לקבוע לגבי חזקת השיתוף. דירה זו נרכשה באמצעות משכנתא בסך 200,000 ₪, שנלקחה על ידי המשיבה, כאשר ההחזרים שולמו מדמי השכירות שהתקבלו מהדירה. לטענת המשיבה, סכום נוסף בסך של כ-176,000 ₪ שולם מתוך כספי פיצויים שקיבלה מעבודתה בסובארו, בעיצומו של הקשר בשנת 1993, ויתרת התמורה, בסך של כ-90,000 ₪ קיבלה המשיבה, לטענתה, מאביה, אולם בית המשפט לא קיבל טענה זו, העדיף את גירסת המערערת וקבע כי: "...הדירה ברחוב .... נרכשה מדמי שכירות ומכספים שצברה הנתבעת בקופות ופיצויי פיטורים סכומים אלו נצברו ברובם בתקופה בה התובעת והנתבעת ניהלו משק בית משותף. השאלה אם כך היא האם ראו בנות הזוג כספים אלה ככספים משותפים". בית משפט קמא השיב על שאלה זו בשלילה, תוך שהסתמך, בין השאר, על צוואת המשיבה, וציין כי: "העובדה שהנתבעת רצתה להוריש לתובעת, לו היו ממשיכות לחיות יחד, את הדירה ברחוב אבא הלל, אינה מלמדת, כי בנות הזוג ראו בדירה נכס משותף. עובדה היא שבנות הזוג חיו שנים רבות יחד ואך הגיוני הוא שהנתבעת תבקש להבטיח את בת זוגה במקרה של פטירה. אין להסיק מכך על זכויות כלשהן או הסכמה אחרת במקרה של פרידה".

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

אני סבורה, כי גם במקרה זה שגה בית המשפט כשקבע כי אין להחיל את חזקת השיתוף ביחס לדירה זו. אומנם מדובר בדירה שנרכשה לצורכי השקעה להבדיל מדירת המגורים, אולם כפי שקבע בימ"ש קמא, המשיבה לא קיבלה את הסכום של 90,000 ₪ מאביה אלא מדובר בכספים שנצברו במהלך החיים המשותפים, כאשר, כאמור, בנות הזוג עבדו בחלק ניכר מהזמן בחברה משותפת והתבססו עליה לפרנסתם. כך גם לגבי המשכנתא, שאומנם נרשמה על שם המשיבה, ואומנם המשיבה טענה שהוחזרה באמצעות דמי השכירות, ואולם מדובר בכספים שנצברו במהלך החיים המשותפים, מה גם שהמשיבה עצמה הותירה בצוואתה דירה זו למערעת. אומנם האמור בצוואה אינו בהכרח בעל משקל מכריע, ואולם בנסיבות הענין יכול הדבר להצביע על אופי הקשר המחייב שהיה בין הצדדים, ומלמד על הדרך שבה ראתה המשיבה את מהות הקשר שלה עם המערעת.

40. **הדירה בקריית גת** - דירה זו נרכשה בשנת 1995, למטרות השקעה, תמורת סך של \$95,000, ונרשמה על שם המערעת בלבד, כאשר היא מומנה, בין היתר באמצעות הלוואה לה היתה זכאית המערעת בלבד, כמענק שניתן לבני קרית גת. המשכנתא נרשמה על שם המערעת, ונפרעה גם היא באמצעות דמי השכירות שהתקבלו מהשכרת הדירה. המשיבה הכחישה תחילה כי ידעה שהמערעת רכשה דירה זו, אך בית המשפט דחה את גירסתה, וציין כי "**הנתבעת הייתה מודעת לכך שהתובעת רכשה דירה בקריית גת על שמה ובעניין זה עדותה אינה מהימנה**".

בנסיבות אלה אני סבורה שגם על דירה זו יש להחיל את חזקת השיתוף, כמו גם על שתי הדירות האחרות. גם דירה זו נרכשה במהלך הקשר הזוגי, כאשר שרר משטר

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

לכללי משותף בין השתיים, ויש להחיל את חזקת השיתוף על כל הזירות במידה שווה, ולערוך את האיזון בהתאם.

41. חברת ג' – יצויין כי הערעור אינו מתייחס לזכויות בחברה, אולם למעלה מהדרוש ואך ורק להשלמת התמונה יצויין כי החברה הוקמה על ידי הצדדים בשנת 1996 לאחר שהחברה הקודמת פורקה. בית משפט קמא הסתמך על קביעות בית הדין לעבודה שקבע כי הצדדים היו שותפות בחברה, וצויין כי המשיבה הודתה שבסמוך לסגירת חברה זו הקימה חברה חדשה עם בנה, חברה שלמעשה המשיכה את פעילות חברת ג', וקיבלה סכומים שלמעשה הגיעו לחברת ג', וכן תקבולים בגין מכוניות שנמכרו ושהיו שייכות לחברה הקודמת.

טענות המערערת בנקודה זו התקבלו על ידי בימ"ש קמא, שבהסכמת הצדדים מינה רו"ח לבדיקת חשבונות החברה, על מנת שיבחן "מהם הסכומים שהנתבעים ו/או החברה החדשה חבים לחברה בה שותפות התובעת והנתבעת, בגין רווחים שהופקו מנכסי החברה ושהועברו לחברה החדשה... כל העסקאות שהחלו בביצוען בחברה מאז חודש אוקטובר 2002... במידה וזכאית החברה להשבה ישערך רואה החשבון את חלקה ואת חלקה של התובעת למועד התשלום. מבלי לפגוע בכלליות האמור, ישערך המומחה את זכותה של החברה שווי מחצית כספי מכירת שתי המכוניות שהיו שייכות לה ונמכרו על ידי הנתבעת ותמורתם הועברה לחברה החדשה".

בנסיבות אלה אני סבורה, שגם מהקביעות העובדתיות שנקבעו בעניין זה על ידי בימ"ש, ניתן ללמד על התנהגות המשיבה, ועל כך שאין לייחס לה אמינות, כפי שנקבע גם על ידי בימ"ש קמא.

בתי המשפט

עמ"ש 2219-06-12

06.03.14

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד

כב' השופט ד"ר קובי ורדי

כב' השופטת רות לבהר שרון

סוף דבר

42. לאור כל האמור, לו נשמעה דעתי, אמליץ לחבריי להרכב כדלקמן:

א. לקבל את הערעור באופן שנקבע כי שלושת הדירות הינן בבעלות משותפת, ולחייב את המשיבה לשלם למערערת הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסכום כולל של 40,000 ₪ בתוספת מע"מ.

ב. לקבוע כי שאר קביעותיו של בית משפט קמא, לרבות החיוב בהוצאות ושכ"ט - עומדות על כנן.

ג. לקבוע כי התיק יוחזר לבית משפט קמא לצורך מתן הוראות לעריכת האיזון, ככל שיידרש.

ד. הפיקדון שהפקידה המערערת יושב לה באמצעות בא כוחה.

רות לב הר שרון, שופטת

השופט, סגן הנשיאה, ישעיהו שנלר - אב"ד

אני מסכים ומצטרף לתוצאה הצודקת לפיה, במקרה דנן ולאור נסיבותיו, אכן היה מקום לקבוע כי השיתוף חל גם ביחס לכלל הדירות.

השופט ד"ר קובי ורדי

אני מסכים ומצטרף לחוות דעתה המקיפה של חברתי השופטת לבהר שרון.

בתי המשפט**עמ"ש 2219-06-12****06.03.14****בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו
בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים****בפני הרכב: כב' סג"נ השופט ישעיהו שנלר - אב"ד****כב' השופט ד"ר קובי ורדי****כב' השופטת רות לבהר שרון****הוחלט כאמור בפסק דינה של כב' השופטת רות לבהר שרון.****ניתן היום ד' באדר ב', תשע"ד (06.03.14), בהעדר הצדדים.****המזכירות תעביר עותק פסה"ד לב"כ הצדדים.**